

Владимир Б. Перих
Крагујевац

ФЕМИНОЛОШКИ ПАЧВОРК

(Мила Медиговић Стефановић, *Сањиви свећ и од месечине*,
Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2016)

*Следећи литерарне тирајове свећисутних жена из моје лектиуре,
активирала сам током читања сензоре за боје и мирисе.
Разнобојни фикционални свећови евоцирани су под белим лампама,
ошуда је бело ниш и поетска пошка,
везивно средство интерпретативних садржаја.*

Мила Медиговић Стефановић

Мозаична књига Миле Медиговић Стефановић *Сањиви свећ и од месечине* представља својеврсни пачворк-дискурс. У ову шаренолику књигу, колажног ткива, уткани су и урамљени хетерогени комади текст(ил)а који су повезани (зашивени, увезани) темама завичајности, културних вредности, интелектуализма, феноменима женског писма и феминокритике те носталгијом, као потребом да се затворе зјапећи животни кругови: научни, професорски, библиотекарски.

Ова асемблажна књига, и када је реч о приступу (методу) и о тематици има два лица: есејистичко и критичарско. Прво је склопљено од делова кога чини феминолошко¹ сагледавање жанровности српске народне књижевности, текст о књижевном и ширем, културолошком значају Анке Обреновић, студија о Лазаревићевом минус-поступку у сагледавању Гетеовог *Вершера*, дијалектици матријархата и патријархата у женском писму, еротизму у поезији Десимира Благојевића, носталгичности у прози Мирка Демића, специфичностима Маркесовог хронотопа, о феномену разлике у поетици Људмиле Улицке и о песимизму у поезији крагујевачке завичајне песникиње Татјане Осречки.

Методолошки пачворк који исписује научница обухвата теорију рецепције (женског, лирског народног певања у патријархалној заједници и

1 Феминологија је термин који се шире односи на „женске студије“. Овај интердисциплинарни појам комбинује филозофске, социолошке, историјске, уметничке и друге приступе у намери да расветли феномен „женског“ – и као субјекта (аутора „женског писма“, на пример) и као објекта изучавања.

Гетеових *Јага младој Верџера* у грађанској читалачкој циљној групи), деконструкцију примарног мушког и секундарног (Другог) женског у доминантно конструисаном епском свету српског деветнаестог века, Ингардену феноменологију када је реч о слојевима предметности („љубавно стање младог Јанка, ситуација и збивања бањско–кафанског друштва у временској неодређености” (Стефановић 46: 2016) и схематизованих аспеката у Лазаревићевом *Верџери*. На једној страни, Медиговић Стефановић психоаналитички промишља сензибилност боја у Десничиној прози преко метафоре Музиловог колористичког зврка, а на другој формалистичко, аудиоочуђење када говори о Десничиним озвученим пејзажима зачудим звонима, еолским харфама „доживљених при циликању чаша у размени пријатељстава” (Стефановић 58: 2016). Ауторка расветљава компаративно–естетичка прожимања музике и књижевности у поезији Десимира Благојевића и преко концепције „матерње мелодије“ повлачи линију додира на којој се налазе Ђорђе Марковић Кодер, Момчило Настасијевић, Васко Попа и Алек Вукатиновић.² Она арахнолошки исцрпно плете интертекстуалну мрежу *Молских акорага* Мирка Демића, када на фону носталгије прозаисту спаја са *Пијаним бродом* Артура Рембоа, егзилским дискурсом Милана Кундере, Андрићевим левитацијама у причама „Жена од слонове кости” и „Јелена жене које нема” те Епштајновом *Филозофијом шела*. Постструктуралистичко бављење фигуром лавиринта основица је метакритичке анализе студије Радомира В. Ивановића о магијском реализму у прози Габријела Гарсије Маркеса, а бахтиновска концепција полифоне нарације полазиште је у анализи комплексне метафорике беле боје у роману–реци Људмиле Улицке *Сага о Кукоцкима*, који укршта стаљинистички тоталитаризам са породичним и индивидуалним судбинама.

Друго лице књиге, оно критичарско, садржи приказе књига Славенке Дракулић (*Холограмима страха*), Мирка Демића (*Апокрифи о Фурији*), Љилане Ђурђић (*Стадијум оледала*), Викторије Токареве (*Празник у Риму*), Јовице Аћина (*Прочитано у твојим очима*) и Ђорђа Милосављевића (*Баво и мала Ђосића*). У њима се калеидоскопски смењује топика фобија, дегутантног у човеку, однос фигура мајке и оца, ониричког и реалног, скривеног и обнаженог у тексту, те демонског у митопоетици завичаја.

Потреба за чувањем културних и људских вредности: поштовања и хуманитета, интелектуализма, образованости, еманципације – и женске и мушке, генератор је великог броја текстова. Мила Медиговић Стефановић показује читав један калеидоскоп различитих приступа хуманитету. То је

2 Најсвежији пример интересовања за прожимања музике и књижевности, ауторка је показала у приказу књиге Ане Зечевић *Склад речи и тона – компаративистичке студије и огледи*, објављеном у часопису „Лицеум”, бр. 16, 2016, стр. 271–274.

видљиво када исписује својеврсну историју женске еманципације кроз рад Ане Анке Обреновић, прве српске пијанисткиње, преводиоца, носитељке нових образаца грађанског духа и интелектуализма у деветнаестовековној, тада махом необразованој Србији. Ако би се позвали на став Валтера Бенамина према коме „нема документа културе који истовремено не би био документ варварства“, онда бисмо морали да кажемо да текстови Миле Медиговић Стефановић дијагностификују оптерећеност света профитабилношћу, тржишном економијом, селетоидима (вештачким лепотицама), тривијалном лиратуром и опсесијом телом. Интелектуалистичка усамљеност, управо се јавља као лајтмотив критичарско-есејистичког дискурса Миле Медиговић Стефановић. Из њега избија потреба за неговањем здравог индивидуалитета појединца, чија је посебност, могли бисмо рећи чак и генијалност, угрожена банално етикетираном термином „светина“. Стефановић нам кроз своје текстове слика шопенхауеровском меланхолијом прожете књижевне портрете писаца, са наглашеним интелектуализмом, попут Деснице.

Телеологија есејистичко-критичарског пачворка пред нама генерисана је импулсима научне рестауративне носталгије. Научна минуциозност видљива је и у монографијама које је објавила: магистарском раду везаним за женско писмо у српској народној лирици (*Невеста у свадбеном кругу*) и докторској тези (*Народна библиотека у Крагујевцу (1866–2004)*). Склоност ка монографијама можемо пратити у даљим ауторкиним искорацима (*Јагодинско библиотекарство (1851–2011)*) а то се односи и на планирану и за Крагујевац врло значајну, *Музички животи Крагујевца (1835–1950)*. Научна упућеност Миле Медиговић Стефановић на Београд, Нови Сад и Јагодину, где је обављала истраживања из којих су настајали неки од текстова у књизи, илустрација је истраживачке, Лукачеве „трансценденталне бездомности“, људске тежње за осећањем да се свугде пребива као код своје куће. *Сањивим кругом од месечине* Мила Медиговић Стефановић затвара један од кругова научне завичајности. У овом случају, ностос је Крагујевац, град у којем је, махом у часопису „Кораци“, ауторка и објављивала текстове. Символиком светлости, месечеве, женске, можемо да објаснимо једноставност и језгровитост израза којем је тежила и који је и остварила. Уколико сваки од њених шароликих делова херменеутички синтетизујемо, повезујући топику и терминологију коришћену у изразито хетерогеним текстовима, у хроматској синтези, добићемо својеврсни феминолошки „бели“ дискурс, чија се полисемичност односи на Друго, скрајнуто женско, на неречено, на белине између редова, а и на маргине, рубове књиге уоквирене сећањем, Лаиновићевим „белим“ портретом ауторке.

dadajok@eunet.rs